

Mivel a szemlerovatunkban ismertetett folyóiratok jobbára egyetlen magyarországi és határon túli magyar könyvtárban sem található meg, szeretnénk lapunk olvasói számára a jövőben lehetővé tenni, hogy — akár visszamenőleg is — elolvashassák azon cikkeket, melyek lapszemléinkből érdeklődésüket felkeltették. Kérjük, ilyen irányú igényüket írásban jelezzék Társaságunk levelezési címén.

Ars Organi 46 (1998) december

Az orgonás folyóirat téli számában a szakcikkek élén Roland Eberleinnek, a kölni egyetem tanárának írása áll, melyben az *orgonadiszpozíciók elemzésének metódusairól* olvashatunk. A szerző áttekinti és értékeli az orgona hangképének vizsgálatára használt eddigi módszereket — így H. H. Jahnn, H. Klotz és H. G. Klais gyakorlatát — majd ismerteti és több példán be is mutatja saját eljárását, mely a regisztereket nemcsak menzúrájuk szerint csoportosítja, hanem az előadói gyakorlatban betöltött szerepüket is érzékelteti. A szkémát a szerző szerint főként didaktikai célokra hasznos alkalmazni, azonban orgonatörténeti elemzésekhez is segítségül szolgálhat.

Hans Steinhaus *Dom Bédos „L’art du facteur d’orgues” című négykötetes művének* XIX. és XX. századi német recepcióját tekinti át. A francia későbarokk orgonaépítő-művészet e monumentális dokumentumát a XVIII. század végén már Forkel és Marpurg is nagyra értékelték, s a mű egyes részeit többen — németre fordítva — ki is adták. J. G. Töpfer híres munkájának (*Lehrbuch der Orgelbaukunst*, 1855) első kiadása is jelentős részben Dom Bedos művére támaszkodik. Századunkban Christhard Mahrenholz gondozásában (Kassel 1938, 1968) kétszer is megjelent a „L’art du facteur d’orgues” hasonmás kiadása, Christoph Glatter-Götz német fordítása pedig 1977-ben látott napvilágot. (A mű fak-szimiléjét 1977-ben Párizsban, 1984-ben Genfben adták ki, az angol fordítást 1977-ben, az olaszt 1996-ban publikálták.)

Josef Burg tanulmányában azt vizsgálja, hogy a német orgonaiskolák mennyiben befolyásolták a korai XIX. századi francia orgonajátékot, különösen a pedáltechnikát? Korabeli tudósítások szerint Franciaországban még a század közepén is általánosan elterjedt gyakorlat volt, hogy az orgonista szinte kizárólag bal lábbal játszott, s azt is csupán a legelső manuális szólam megerősítésére használta. Az első jelentős XIX. századi orgonaiskola 1804-ben jelent meg francia földön, melynek anyagát a szerző, Jean Paul Egide Martini a kilenc évvel korábban kiadott népszerű német orgonaiskolából, Justin Heinrich Knecht művéből merítette. E pedagógiai munkák a pedálhasználat tekintetében alapvetően megegyeznek az utolsó Bach-tanítvány, Johann Christian Kittel 1803-ban kiadott művében (*Choralbuch für Schleswig-Holstein*) foglaltakkal; valamennyi szorgalmazza a sarok használatát és a lábak csúsztatását is. — Franciaországban

ismert volt Johann Christian Heinrich Rinck orgonaiskolája is, melyet a század első harmadában Alexandre Etienne Choron fordított franciára. A francia orgonisták között a német típusú pedál egyik első használója Alexandre P. F. Boëly (1785-1858) volt, aki Bach számos orgonaművét lemásolta magának, s azokat modern pedálapplikatúrával látta el.

Uwe Pape —reflektálva Hans Fidomnak az *Ars Organi* 1998. júniusi számában megjelent írására— a *brémai Szent Péter-templom Sauer-orgonájának 1996-ban befejezett rekonstrukciójával* foglalkozik, részletes leírását adva a hangszer 1905-ös és restaurált, 1996-os állapotának.

A lap címdoldalán és hátsó borítóján látható *új orgonákról* Hans-Otto Jakob és Ludwig Doerr írt rövid ismertetőt. Az előbbi hangszert a hamburg-barmbeki katolikus St. Sophienkirche karzatán Siegfried Sauer (Höxter-Ottbergen) állította fel. A négymanuálos, 72 regiszteres orgona stílusa az immár három évtizedes divatot követi: a diszpozícióban az északnémet barokk jellegzetességei a német és francia romantika, valamint az elzászi reform vonásaival keverednek. A játszóasztal regiszterhúzóinak félköríves, teraszos elrendezése Cavallé-Coll nagyobb hangszereinek játszóasztalára emlékeztet. A másik, kisebbik orgonát (II/15) a freiburgi dóm énekesiskolájának koncertterme számára készítette a Jäger & Brommer-orgonaüzem (Waldkirch).

A tudósítások között *beszámolókat* olvashatunk a *GdO 1998-as trieri találkozójáról*, valamint a *Társaság háziorgonákkal foglalkozó tagozatának 1964 óta folyó tevékenységéről*.

Paul Peeters az 1995-ben megnyílt *Göteborg Organ Art Center* programjait, eddigi eredményeit ismerteti. A központ főként a történelmi előadói gyakorlat kutatását tűzte ki céljául, ennek keretében azonban több historikus (részben kópia-) hangszer építésére is sor került: egy nagy északnémet orgonáéra (IV/54), egy francia szimfonikus stílusú hangszer felállítására (III/43) valamint egy angol romantikus orgona átmeneti beszerzésére (III/31, Henry Willis 1871). A svéd barokk orgona megépítése a közeljövőben várható. A kutatás így nemcsak az előadói problémákra, hanem a korabeli orgonaépítési gyakorlatra is kiterjed. Az intézmény könyvtárral, mikrofilm-gyűjteménnyel és számítógépes adatbankkal rendelkezik, s néhány év alatt számos kiadványt és lézerlemez publikált — többek között M. Weckmann, Otto Olsson, Petr Eben és a francia szimfonikus iskola orgonaművészetéről. Az írás végül közli a kutatóközpont valamennyi postai és elektronikus címét.

A lapot könyv- és folyóiratszemle valamint társasági közlemények zárják.

Enyedi Pál